

Інна Доценко,

к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи,

Хмельницький національний університет

м. Хмельницький

ОСНОВНІ НОВАЦІЇ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

Дослідження проблем безробіття в Україні в сучасних умовах господарювання є досить актуальним. Безробіття є невід'ємною складовою ринкової економіки, яке не може бути доцільним ні в економічному, ні в соціальному плані, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем. Безробіття – це незайнятість певної частини економічно-активного населення (трудових ресурсів) унаслідок об'єктивних причин (процесів), притаманних ринковій економіці, таких як циклічність розвитку економіки, суперечливий характер науково-технічного прогресу, високі темпи модернізації виробництва, дія закону народонаселення і т. ін. [1, с. 152].

Законом України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», від 02.03.2000 р. № 1533-III [2] визначено правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Закон встановлює систему прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення в разі безробіття з не залежних від застрахованих осіб обставин та надання соціальних послуг за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Згідно із Законом допомога по безробіттю надається диференційовано у залежності від страхового стажу та тривалості безробіття [2] :

– застрахованим особам, страховий стаж яких протягом 12 місяців, що передували реєстрації особи як безробітної, становить не менше ніж 6 місяців – залежно від страхового стажу (% до середньої заробітної плати застрахованої особи: 50 % – до 2 років, 55 % – від 2 до 6 років, 60 % – від 6 до 10 років, 70 % – понад 10 років);

– застрахованим особам, які протягом 12 місяців, що передували реєстрації особи як безробітної, мають страховий стаж менше 6 місяців або звільнені з останнього місця роботи за порушення трудової дисципліни або правил поведінки та іншим особам – без урахування страхового стажу (виплачується у мінімальному розмірі, що встановлюється правлінням Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття).

Причому допомога по безробіттю виплачується у % до тривалості безробіття : перші 90 календарні дні – 100 %, наступні 90 календарних днів – 80 %, у подальшому – 70 %.

Виходячи з викладеного вище, встановлюються два мінімальні розміри допомоги по безробіттю : для застрахованих, які мають право на допомогу залежно від страхового стажу та для осіб, які мають право на допомогу без урахування страхового стажу. Зазначені мінімальні розміри допомоги встановлюються виходячи з фінансових можливостей бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, які зазвичай є нижчими за прожитковий мінімум для працездатних осіб, що суперечить конституційним нормам.

Разом з тим, максимальний розмір допомоги по безробіттю, відповідно до вищезгаданого закону [2], не може перевищувати чотирикратного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого законом.

Крім того, питання соціальних послуг безробітним та сприяння їх працевлаштуванню регулюються Законом України “Про зайнятість населення”, від 05.07.2012 р. № 5067-VI [3].

Проте в зазначеному законі існує ряд недоліків, а саме такі, що стосуються сфери соціального забезпечення. По-перше, до зайнятого населення не віднесені батьки (або особи, що їх замінюють), які знаходяться у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років, а отже, цей період не враховується до страхового стажу, що знижує рівень соціального забезпечення таких осіб, зокрема, при визначенні рівня пенсійних виплат, а також інших соціальних гарантій. По-друге, введення механізму компенсацій роботодавцям на створення нових робочих місць та працевлаштування на них молоді та інших вразливих верств населення, який фактично замінює дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних не гарантує ефективності стимулювання роботодавців, адже, зазначені компенсаційні виплати є суттєво меншими за дотації. Фактично, відмова від дотацій є способом економії коштів державного бюджету та Фонду соціального страхування на випадок безробіття. По-третє, відмічена неузгодженість у законодавстві. Підсумовуючи, слід зазначити, що прийняті нормативно-правові акти за час незалежності України запроваджують сучасні підходи до формування національної системи соціального забезпечення, а також визначають цивілізовані її форми.

Література

1. Чепурко Г. І. Ринок праці в Україні : проблеми зайнятості в період становлення ринкової економіки / Г. І. Чепурко. – К. : Інститут соціології НАН України, 2004. – 274 с.
2. Законом України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”, від 02.03.2000 р. № 1533-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>.
3. Закон України “Про зайнятість населення”, від 05.07.2012 р. № 5067-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-VI>